

**Právo a legislativa II.
Zdravotnické právo ve vztahu k
ošetřovatelství II.**

Mgr. et Mgr. Magdalena Jíchová

Zákon 374/2011 sb., o zdravotnické záchranné službě

- ZZS je specifický typ zdravotní služby, je upravena zvláštním zákonem
- **ZZS = zdravotní služba, jejímž rámci je na základě tísňové výzvy poskytována zejména přednemocniční neodkladná péče osobám se závažným postižením zdraví nebo v přímém ohrožení života.**
- Je odborně zajišťována na základě tísňového volání na národní centrální linku 155, resp. v spolupráci s IZS evropským tísňovým číslem 112.
- Součástí ZZS jsou i další činnosti, vymezené zákonem: jedná se např. o leteckou záchrannou službu, přepravu orgánů určených k transplantaci, poskytování instrukcí k zajištění první pomoci prostřednictvím elektronické komunikace, třídění osob v případech hromadných neštěstích dle zásad urgentní medicíny, řízení a organizaci přednemocniční neodkladné péče, vyhodnocování stupně naléhavosti tísňového volání a rozhodování o nejvhodnějším řešení a další.

ZZS versus LSPP

- **ZZS** je služba určená zejména k řešení náhlých a neočekávaných změn zdravotního stavu, zpravidla život bezprostředně nebo alespoň potenciálně ohrožujících.
- Indikací výjezdu jsou především známky selhání nebo selhávání základních životních funkcí (vědomí, oběhu, dýchání), závažné úrazy, otravy a situace s výskytem většího počtu raněných.
- **Lékařská služba první pomoci** – LSPP, „pohotovost“) je služba určená pro ošetření běžných, život neohrožujících onemocnění a pacientů s chronickým (dlouhodobým) onemocněním, jejichž zdravotní stav kolísá. Službu zajišťují výhradně praktičtí (dětští v případě dětské LSPP) lékaři. Lékaře je možné navštívit v pohotovostní ambulanci, případně si lze vyžádat jeho návštěvu v bytě. Rozsah vybavení a služeb odpovídá běžné praxi praktického lékaře, tj. je výrazně omezenější než u ZZS, ale naproti tomu LSPP disponuje např. recepty pro předpis léků (ZZS zpravidla nikoliv, neboť by se neměla zabývat pacienty, kteří potřebují pouze domácí ošetřování).

Dostupnost ZZS

- Je dána především plánem pokrytí území kraje výjezdovými základnami, ten stanoví počet a rozmístění výjezdových základen tak, aby místo události na území obcí bylo dosažitelné z nejbližší výjezdové základny v **dojezdové době do 20 minut**.
- Dojezdová (DD) se počítá od okamžiku převzetí pokynu k výjezdu výjezdovou skupinou od operátora zdravotnického operačního střediska.
- DD musí být dodržena s výjimkou případů nenadálých nepříznivých dopravních nebo povětrnostních podmínek nebo jiných případů hodných zvláštního zřetele; v těchto případech si poskytovatel zdravotnické záchranné služby vyžádá pomoc od ostatních složek IZS.
- Plán pokrytí území kraje výjezdovými základnami vydává kraj; plán musí být krajem aktualizován nejméně jednou za 2 roky.

Poskytovatel ZZS

- Poskytovatelem ZZS je příspěvková organizace zřízená krajem, která má oprávnění k poskytování zdravotnické záchranné služby podle zákona o zdravotních službách.
- Poskytovatel je povinen poskytovat ZZS nepřetržitě, ZZS je součástí IZS (s Policií ČR a hasičským záchranným sborem).
- Každý poskytovatel ZZS sestavuje tzv. traumatologický plán, který stanoví opatření a postupy uplatňované poskytovatelem ZZS při zajišťování a poskytování přednemocniční neodkladné péče v případě hromadných neštěstí; aktualizuje se nejméně 1x za 2 roky a předkládá se ke schválení krajskému úřadu (nejprve je třeba ho s krajem projednat).

Součinnost poskytovatelů akutní lůžkové péče při poskytování ZZS

- Poskytovatel akutní lůžkové péče je povinen:
- **a)** zřídit kontaktní místo pro spolupráci s poskytovatelem ZZS za účelem zajištění příjmu pacienta a neodkladného pokračování v poskytování zdravotních služeb (může být součástí urgentního příjmu),
- **b)** zajistit nepřetržité předávání informací o počtu volných akutních lůžek svému kontaktnímu místu,
- **c)** nepřetržitě spolupracovat prostřednictvím kontaktního místa se zdravotnickým operačním střediskem
- **d)** bezodkladně informovat zdravotnické operační středisko o provozních závadách a jiných skutečnostech, které podstatně omezují poskytování neodkladné péče,
- **e)** poskytnout na výzvu poskytovatele ZZS součinnost při záchranných a likvidačních pracích při řešení mimořádných událostí a krizových situací.

Organizace zdravotnického zařízení poskytovatele ZZS

- Zdravotnickým zařízením poskytovatele ZZS se rozumí prostory a mobilní prostředky určené pro poskytování zdravotnické záchranné služby
- Tvoří ho vždy:
- **a)** ředitelství,
- **b)** zdravotnické operační středisko,
- **c)** výjezdové základny s výjezdovými skupinami,
- **d)** pracoviště krizové připravenosti,
- **e)** vzdělávací a výcvikové středisko.

- Z provozního hlediska jsou nejvýznamnější součástí poskytovatele ZZS zdravotnické operační středisko a výjezdové základny s výjezdovými skupinami.
- **Zdravotnické operační středisko** = centrálním pracovištěm operačního řízení, pracuje v nepřetržitém režimu.
- Přijímá a vyhodnocuje tísňová volání , vydává pokyny výjezdovým skupinám, poskytuje instrukce k zajištění první pomoci prostřednictvím elektronické komunikace, zajišťuje komunikaci mezi poskytovatelem ZZS a poskytovateli akutní lůžkové péče, koordinuje předávání pacientů cílovým poskytovatelům akutní lůžkové péče...
- **Výjezdová základna** = pracoviště, odkud je na pokyn operátora zdravotnického operačního střediska zpravidla vysílána výjezdová skupina.
- **Výjezdová skupina** má nejméně 2 členy z řad zdravotnických pracovníků, podle složení a povahy činnosti se člení na:

- **a)** výjezdové skupiny rychlé lékařské pomoci, jejichž členem je lékař,
- **b)** výjezdové skupiny rychlé zdravotnické pomoci, jejichž členy jsou zdravotničtí pracovníci, nikoliv lékař
- a
- **a) pozemní**
- **b) letecká** (může být zajištěna Armádou ČR)
- **c) vodní**

Oprávnění a povinnosti členů výjezdových skupin

- **Členové výjezdových skupin (záchranáři) jsou oprávněni:**
- vstupovat do objektů, obydlí a na cizí pozemky, pokud se tam podle dostupných informací nachází osoba, které má být přednemocniční péče poskytnuta,
- požadovat od FO, které se zdržují na místě události nebo v jeho blízkosti, osobní nebo věcnou pomoc nezbytně a bezprostředně nutnou k poskytnutí ZZS, a to v nezbytné míře a pokud tím tyto nebo jiné osoby nebudou vystaveny ohrožení života nebo zdraví,
- požadovat od FO a PO informace nezbytné k poskytnutí zdravotnické záchranné služby.
- Pokud při poskytování osobní nebo věcné pomoci (viz výše) vznikne osobám, které pomoc poskytly, prokazatelná škoda, odpovídá za škodu poskytovatel ZZS, ledaže by ke škodě došlo i jinak nebo pokud byla škoda způsobena zaviněným jednáním poškozeného.

- **Členové výjezdových skupin jsou povinni:**
- Splnit pokyny operátora zdravotního operačního střediska k výjezdu, a to do 2 minut od obdržení tohoto pokynu.
- Poskytovat přednemocniční neodkladnou péči i bez tíšňové výzvy; vedoucí výjezdové skupiny (VS) je povinen bezodkladně nahlásit čas zahájení poskytování této péče a místo události zdravotnickému operačnímu středisku.
- **Vedoucí VS je oprávněn rozhodnout o neposkytnutí přednemocniční neodkladné péče** v místě události, pokud by:
 - a) byly bezprostředně ohroženy životy nebo zdraví členů VS nebo
 - b) měla být tato péče poskytnuta za podmínek, pro jejichž zvládnutí nebyli členové VS vycvičeni nebo vybaveni vhodnými technickými nebo ochrannými prostředky.
- Rozhodnutí o neposkytnutí této péče je vedoucí VS povinen neprodleně oznámit operačnímu středisku s uvedením důvodu.

Financování činnosti poskytovatele ZZS

- Činnost poskytovatele ZZS je financována:
- **a)** z veřejného zdravotního pojištění, jde-li o hrazené zdravotní služby,
- **b)** ze státního rozpočtu, ze kterého se hradí náklady na
- **1.** připravenost na řešení mimořádných událostí a krizových situací; výši úhrady stanoví vláda nařízením v závislosti na počtu osob s trvalým nebo hlášeným pobytem na území příslušného kraje,
- **2.** provoz letadel pro ZZS,
- **c)** z rozpočtů krajů v případě ostatních nákladů, tyto se evidují odděleně od jiných zdravotních služeb a dalších činností.

Působnost Ministerstva zdravotnictví a krajů

- **MZ** – metodicky řídí činnost ZZS a provádí koordinační činnost v připravenosti na řešení mimořádných a krizových situací; ve spolupráci s Ministerstvem vnitra koordinuje jednotný systém radiového spojení poskytovatelů ZZS a využívání národního čísla tísňového volání 155 plus plní další funkce uložené mu zákonem o ZZS
- **Kraj** – je povinen zajistit nepřetržitou dostupnost ZZS v rozsahu stanoveném plánem pokrytí území kraje výjezdovými základnami.

Přestupky FO a PO

- **Přestupky FO**
- **(1)** Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že úmyslně v rozporu s § 17 odst. 3 užije na objektu, dopravním prostředku nebo oděvu na místě veřejnosti přístupném slovní spojení „zdravotnická záchranná služba“ včetně tvarů z něho odvozených.
- **(2)** Za tento přestupek lze uložit pokutu do 250 000 Kč
- **Přestupky PO a FO podnikajících**
- PO a FO podnikající se dopustí přestupku stejným jednáním jako FO, dále užitím takového slovního spojení ve svém názvu či obchodní firmě.
- Příjem z pokut je příjmem rozpočtu kraje.

Odchodné

- Zdravotnickému pracovníkovi, který vykonával činnosti při poskytování ZZS v rozsahu nejméně poloviny stanovené týdenní pracovní doby po dobu 15 let a dosáhl věku 50 let, přísluší odchodné při skončení pracovního poměru u zaměstnavatele, u něhož tyto činnosti vykonával; to neplatí, jestliže jeho pracovní poměr rozvázal zaměstnavatel okamžitým zrušením nebo výpovědí z důvodů, pro které by s ním mohl pracovní poměr okamžitě zrušit. Pro účely odchodného se sčítají veškeré předchozí doby, kdy zdravotnický pracovník vykonával činnosti při poskytování zdravotnické záchranné služby v rozsahu nejméně poloviny stanovené týdenní pracovní doby.
- Základní výše odchodného činí jeden průměrný měsíční výdělek zaměstnance. Za každý ukončený rok výkonu činností nad dobu 15 let se odchodné zvyšuje o jednu třetinu průměrného měsíčního výdělku zaměstnance; celková výše odchodného nesmí překročit šestinásobek jeho průměrného měsíčního výdělku.

Stupně naléhavosti tísňového volání

- Stanoví vyhláška č. 240/2012 Sb., kterou se provádí zákon o ZZS.
- **Tísňové volání má tyto stupně naléhavosti:**
- **1. stupeň**, jde-li o
 - a) osobu, u které došlo k selhání nebo bezprostředně hrozí selhání základních životních funkcí, nebo
 - b) mimořádnou událost s hromadným postižením osob,
- **2. stupeň**, jde-li o osobu, u které pravděpodobně hrozí selhání základních životních funkcí,
- **3. stupeň**, jde-li o osobu, které bezprostředně nehrozí selhání základních životních funkcí, ale jejíž stav vyžaduje poskytnutí zdravotnické záchranné služby,
- **4. stupeň**, nejde-li o případy spadající do 1-3 stupně, pokud operátor zdravotnického operačního střediska nebo pomocného operačního střediska rozhodne o vyslání výjezdové skupiny.

- Jednou stanovený stupeň naléhavosti se již během řešení dané události nemění.
- Vyhláška stanoví pracovní postupy při vyhodnocování stupně naléhavosti tísňového volání, schéma vysílání výjezdových skupin, koordinaci přepravy postižených osob a jejich předávání do další odborné péče.
- **Operátor** zdravotnického operačního střediska má pravomoc rozhodnout o stupni naléhavosti tísňového volání a podle toho vysílá na místo výjezdové skupiny → pokud se jedná o událost 1. stupně, přesměruje na toto místo nejbližší výjezdovou skupinu – vždy s lékařem.
- Operátor poskytuje tísňově volajícímu pokyny k laické první pomoci až do chvíle než dorazí na místo aktivovaná VS.

Nasazení letecké výjezdové skupiny

- Vysílá se na místo události:
- **a)** v případě 1. nebo 2. stupně naléhavosti tísňového volání, pokud nelze dosáhnout místo události pozemní výjezdovou skupinou v době nezbytné pro účinné poskytnutí přednemocniční neodkladné péče,
- **b)** lze-li předpokládat zkrácení doby přepravy pacienta k cílovému poskytovateli akutní lůžkové péče leteckou výjezdovou skupinou o více než 15 minut ve srovnání s přepravou pozemní výjezdovou skupinou,
- **c)** pokud je místo události pro pozemní výjezdovou skupinu nepřístupné nebo obtížně přístupné, nebo
- **d)** lze-li předpokládat, že přepravou leteckou výjezdovou skupinou se významně omezí riziko možného zhoršení zdravotního stavu pacienta, které hrozí při jiném způsobu přepravy.

- Vyhláška stanoví i postupy činnosti ZZS v místě mimořádné události s hromadným postižením osob, stanoví úkoly pro výjezdovou skupinu, která dorazí na místo události jako první (např. odhad počtu raněných, mrtvých...).
- **Na místě s hromadným postižením osob působí:**
- **a) třídící skupina** – ta vyhledá postižené osoby v terénu a stanoví pořadí pro poskytnutí přednemocniční neodkladné péče jednotlivým postiženým osobám, v případě velkého počtu postižených osob vybaví tyto osoby identifikační a třídící kartou s vyznačením předběžné diagnózy
- **b) skupina přednemocniční neodkladné péče** -zajišťuje na svém stanovišti poskytnutí přednemocniční neodkladné péče postiženým osobám, vždy provádí přetřídění postižených osob, které zohledňuje vývoj jejich zdravotního stavu, a stanovuje se pořadí jejich odsunu do zdravotnických zařízení
- **c) skupina odsunu postižených osob** - zajišťuje přepravu postižených osob ze svého stanoviště do zdravotnických zařízení

neodkladná
první pomoc a
přednostní transport

neodkladná
první pomoc a transport
až po červené

samostatný odchod
ze zóny nebo se
vzájemnou pomocí

mrtví, poranění
neslučitelné se životem

- Každá z těchto skupin má na místě zásahu své stanoviště, které je označeno značkou a nápisem a současně označeno vytyčovací páskou.
- Činnost skupiny řídí její vedoucí.
- Členové zdravotnické složky jsou v místě mimořádné události s hromadným postižením osob označeni (např. vedoucí zdravotnické složky na zadní části reflexní vesty nápisem „VEDOUCÍ ZDRAVOTNICKÉ SLOŽKY“, člen třídící skupiny na zadní části reflexní vesty nápisem „TŘÍDĚNÍ“ nebo bílou rukávovou páskou s červeným nápisem „TR“ na levé paži, vedoucí skupiny odsunu postižených osob na zadní části reflexní vesty nápisem „VEDOUCÍ ODSUNU“ nebo bílou rukávovou páskou s červeným nápisem „VO“ na levé paži).

Děkuji Vám za pozornost.